

## ՅԻՍՈՒՆ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ

### ԵՐՐՈՐԴ ԵՒ ՎԵՐՋԻՆ ՀԱՆԴԵՍ ԺԵ. ԴԱՐԱՇՐՋԱՆԻ ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՅԻ ՀԱՅԵՐԷՆ ՔԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆ

Այս հանդէսը կատարուեցաւ Երուսաղէմի մէջ, ըստ հին Տոմարի՝ Ս. Թարգմանչացոսի Շաբաթ օրը և վաղորդայնի կիրակին, նախօրը երկուքին Նման կարգով և կանոնաւորութեամբ:

Ուրբաթ երկուր, Մայր Տաճարին մէջ տեղի ունեցաւ հանդիսաւոր նախատօնակ, ժամանակցութեամբ բովանդակ Միաբանութեան և ուսանողութեան, և ի ներկայութեան ժողովուրդի խումբն բազմութեան և Ս. Թարգմանչաց ժիւղութեանին մօտ 500 աշակերտներուն և աշակերտուհիներուն:

Շաբաթ առաւօտ, ամբողջ ժամերգութիւնն ու Ս. Պատարագը կատարուեցան տօնական մեծ օրերու հանդիսաւորութեամբ: Պատարագի միջոցին, որ մատուցուեցաւ Ս. Գլխադրի սեղանին վրայ, ճաշու ընթերցուածէն հետքը, Սրբազան Պատրիարքը հոգեւոյն Տ. Եղիշէ Ս. Պատրիարքի յիշատակին ոգեկոչումն ըրաւ յազուած արտով. դայն ներկայացուց իր մեծազոյններէն մին ժամանակակից հայ հոգեւորականութեան այն ղէմքերէն, որոնք ամենէն աւելի հարազատ կերպով կը ներկայացնեն Թարգմանչաց տիպարը:

Ս. Պատարագի աւարտումին, հոգեհանգստեան ժամանակը պաշտօն կատարուեցաւ լուսահողուն հոմար: Անմիջապէս վերջը, միաբանք, աշակերտք և բազմութիւնք ժողովրդեան, գլխաւորութեամբ Սրբ. Պատրիարք Հօր, Թափօրով զոցին ղէպի Ս. Փրկիչ վանքը, որուն կից է ընդհանուր հանգստարանը ննջեցեւնք և ներքին բախի մէջ՝ դամբարան հանգուցեալ պատրիարքաց: Ամբողջ քնացքի միջոցին, վարդապետներ, արքայազներ և ժողանդաւորներ արտաուել ներդաշնակութեամբ կ'երգէին ճեմեւէն եկեղեցի:

Այնտեղ ևս, նորակերտ շիրմի շուրջ կատարուեցաւ հոգեհանգստեան պաշտամունք, որ փակուեցաւ Ս. Պատրիարք Հօր սիրոյ և յարգանքի խօսքովը:

Կիրակի առաւօտ, Մայր Տաճարը լեցուած էր մեծ բազմութեամբ: Լուսարարապետ Տ. Մեսրոպ Սրբազան ժառոյց հանդիսաւոր Ս. Պատարագ և Ս. Պատրիարք Հայրը խօսեցաւ օրուան քարոզը:

Կէսօրէ ետք ժամը 4ին, ժողովուրդաւորաց վարժարանի ճեմարան-օրանին մէջ կատարուեցաւ դրական հանդէսը, ըստ հետեւեալ յայտագրի.

1) Բացման խօսք յանուն Յոբելիւնական Յանձնախումբի՝ Պր. Շահան Պէրպէրեան, 2) Տէր, կեցողութեան (ժողովանք), 3) Յաւերժական աշակերտութիւնը՝ Բանախօսութիւն՝ Տ. Տիրան Վրդ. Ներսէսյան: 4) Հատուած մը Մովսէս Խորենացիէ՝ Արտասանութիւն՝ Ծակորոս Գնահան: 5) Քիւրճ մեծաւայնի զուլ լեզու (Եռաձայն) դաշն. կոմիտաս Վրդ.: 6) Աղանդութեան (Վ. Թէքէեան)՝ Արտասանութիւն՝ Դրանիկ Դադարեան: 7) Տօնին Խորհուրդը (Թ. Ե. Գ.)՝ Արտասանութիւն՝ Ժիրար Մովսէսյան: 8) Ճեպը (Եռաձայն) Խօսք՝ Ե. Արք. Դուրեան, երգչու. Ե. Թ. Գ.): 9) Այն Օրերուն՝ Խորհուրդ (Թ. Օշական)՝ Արտասանութիւն՝ Ազատ Սրկ. Երէցեան և խումբ: 10) Հայրապետական Մաղթանք (Բառաձայն) դաշն. կոմիտաս Վրդ.: 11) Փակման խօսք նախագահ Ամին. Ս. Պատրիարք Հօր: 12) Աղօթք Տէրունական (Բառաձայն) դաշն. Կ. Վ.):

Ներկայ էր Երուսաղէմացի և գաղթական հայութիւնէն հոծ բազմութիւն մը:

Փակման խօսքի աւարտին, Ս. Պատրիարքը շնորհակալութիւն յայտնեց նաև հանդէսին ներկայ եղող Հայ Կաթողիկոս-սարակութեան ներկայացուցիչ Մեծ. Յովնանէ և Հ. Մանուէլ վարդապետաց և Երուսաղէմի Անկիլիքան Եկեղեցւոյ Դեբ. Եպիսկ. Փոխանորդի և Կանանկոս Պրիմ. մէնի, և Վահայանիչով օրինեց ամէնքը:

[1] (Ամիս, 1985, Թ. Յարի, Նոյեմբեր, Թիւ 11, էջ 360-362):

## Ս. ՅԱՎՈՐԻ ՆԵՐՍԷՆ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆՔ - ԲԵՄՍԿԱՆՔ

● Եր. 2 Նոյմ. — Ս. չորից Անտարակայնից: Ս. Գատարազը մատուցուեցաւ Ս. Յարութեան դասը: արեւելակողմը գտնուող Ս. Յովհաննէս Անտարաքի մատարնի մէջ: Ժամարարն էր Հոգի. Տ. Ոսկի վրդ. Որդիքեան:

● Կիր. 3 Նոյմ. — Ս. Գատարազը մատուցուեցաւ ի Ս. Յակոբ, Ս. Աստուածածնայ խորանի վրայ: Ժամարարն էր Հոգի. Տ. Գուսան Արդ. Անանեան:

● Բշ. 4 Նոյմ. — Ս. Յովսէփայ Ասուածաճորն: Ս. Գատարազը մատուցուեցաւ Գեթնմանի Ս. Աստուածածնայ Տաճարին մէջ, Հայր Յովսէփի գերեզմանին վրայ: Ժամարարն էր, ըստ սովորութեան, Տաճարին Տեսուչը՝ Հոգի. Տ. Հայրիկ վրդ. Գալայճեան:

● Եր. 9 Նոյմ. — Ս. Նիկոնասան վարդապետացն: Ս. Գատարազը մատուցուեցաւ ի Ս. Գրիշաքի: Ժամարարն էր Հոգի. Տ. Վանիկ վրդ. Մանկասարեան:

— Կէսօրէ ետք, Լուսարարապետ Գերշ. Տ. Գաբրիէ Արքեպս. գլխաւորութեամբ, Միա-

## Հ Ա Ն Գ Ի Ս Տ

### Տ. ՇԱՀԷ ԱՐՔԵՊՍ. ԳԱՍՍԱՐԵԱՆԻ

Դարձեալ կոկիծը կը կոխէ մեր օրերը, ի լուր մահուան ամհնասիրելիի մը, Աստուծոյ և ազգի պատուական պաշտօնէի մը, որ կ'իյնայ յանկոտ իր կեանքի ամհնէն պայծառ մէկ հանգրուանին:

Փորձառութեան և զարգացումի զոյգ դպրոցներուն մէջ կեանք՝ հասած էր հոգւով, երբ 48 տարեկանին Անթիլիոս փոխադրուեցաւ իբրեւ վերատեսուչ Կիլիկեան Դպրեմանքին:

(Հանգուցեալը, հազիւ 53 տարեկան, յանկոտմամբ եղած էր Երեւանի մէջ, երբ Մայր Հայաստան այցելութեան էր գացած: Անթիլիոսի իր բարձր պաշտօնը այնպէսեւ յանձնուեցաւ Ս. Աթոռոյս եւրիստարդ և զարգացած Միաբնակներէն Հոգի. Տ. Նորայր վրդ. Պողարեանի — այժմ Արքեպս., ի Ս. Աթոռ — որ վարեց զայն ձեռնհասօրէն մինչև 1940 — Մ. Ու.):

(Միան, 1985, Բ. Յարի, Դեկտեմբեր, Թիւ 12, էջ 398:)

բան Հայրեր Վրաշափառով մուտք գործեցին Ս. Յարութեան Տաճար: Ս. Գերեզմանի և Խաչ գիւտի ուխտերէն ետք, վերջնայ կից՝ Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ պաշտուեցան ժամերգութիւն և նախատօնակ: Ապա կատարուեցաւ Տնօրինական Սրբատեղեաց այցելութեան հանդիսաւոր Թափօր Տաճարէն ներս Թափօրապետն էր Հոգի. Տ. Կոմիտաս վրդ. Երզնէթեան:

● Կիր. 10 Նոյմ. — Դիւս Խաչ (326): Գիշերալին և առաւտեան ժամերգութիւնները պաշտուեցան և Ս. Գատարազը մատուցուեցաւ ի Ս. Լուսաւորիչ: Ժամարարն էր Հոգի. Տ. Ռուբէն վրդ. Յովսէփեան: Ապա կազմուեցաւ մեծանազն թափօր, որ նախ իջաւ Խաչ գիւտի այլը և ապա բարձրանալով վեր, երեք անգամ դարձաւ Ս. Գերեզմանին շուրջ: Խաչի սպասեան էր, ամպշուղանի տակ և Ս. Խաչափայտի մասունքն ի ձեռն, Գերշ. Լուսաւորաբապետ Սրբազանը: Խաչի քո Գրիստոսի եղբորդուութեան ետք, Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ կազմուեցաւ շքեղ այս հանդիսութիւնը:

● Եր. 16 Նոյմ. — Տօն Ամենայն Որդաց: Ս. Գատարազը մատուցուեցաւ ի Ս. Գիլիսաքի: Ժամարարն էր Հոգի. Տ. Ոսկի վրդ. Որդիքեան:

● Կիր. 17 Նոյմ. — Ս. Գատարազը մատուցուեցաւ ի Ս. Յակոբ: Ժամարարն էր Հոգի. Տ. Գուսան Արդ. Անանեան:

● Ուր. 22 Նոյմ. — Նախատօնակը պաշտուեցաւ Ս. Հրեշտակապետաց եկեղեցւոյ մէջ, Հանդիսապետն էր Գերշ. Տ. Դաւիթ Եպս.:

● Եր. 23 Նոյմ. — Տօն Ս. Հրեշտակապետաց Գարեղի եւ Մրէայի: Առաւտեան ժամերգութիւնը պաշտուեցաւ և Ս. Գատարազը մատուցուեցաւ ի Ս. Հրեշտակապետ: Ժամարարն էր Հոգի. Տ. Վանիկ վրդ. Մանկասարեան: Ապա, ընկալաւ իր օրհորութեան համաձայն, հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեցաւ Ս. Աթոռոյս բարեբարութի Աղանի ձեւակերտեանի հոգոյն համար, նախագահութեամբ Գերշ. Տ. Դաւիթ Եպս. Մանկասարեան:

● Կիր. 24 Նոյմ. — Ըստ սովորութեան, ի Ս. Հրեշտակապետ մատուցուեցաւ Տեաչական Պատարդ: Ժամարարն էր Հոգի. Տ. Սեան վրդ. Դարպետն:

● Եր. 30 Նոյմ. — Առաւ. Անդրէի եւ Փի իպպոսի: Ս. Գատարազը մատուցուեցաւ ի Ս. Գրիշաքի: Ժամարարն էր Հոգի. Տ. Ռուբէն վրդ. Յովսէփեան:

● Կիր. 1 Դեկտ. — Բաւեկեղան Յիսմակի պահոց: Ս. Գատարազը մատուցուեցաւ ի Ս. Յորհրդութիւն, զոր վերնամասերուն մէջ, Ժամարարն էր Հոգի. Տ. Գուսան Արդ. Անանեան:

● Գշ. 3 Դեկտ. — Ընծայման նախատօնակին ի Ս. Յակոբ նախագահեց Գերշ. Տ. Դաւիթ Եպս. Մանկասարեան:

● Գշ. 4 Դեկտ. — Ընծայման Ս. Ասուածածնի: Առաւտեան, Գերշ. Տ. Դաւիթ Եպս. գլխաւոր